

Organizace a provádění přesunů na velké vzdálenosti k zasazení do útoku z chodu

(VM č. 5/1960)

Major Ivo Vlček

V uvedeném článku se autoři zabývají otázkami organizace přesunů a vyzvedávání rozsáhlost této problematiky. Nelze pochybovat, že přesuny zahrnují v současných podmínkách většinu činnosti útvarů, svazků i svazů na bojišti. Na včasném dovedení vojsk na bojiště při jejich plné bojeschopnosti bude do značné míry záviset úspěch či neúspěch operace.

Ve svém diskusním příspěvku chci krátce rozvést a doplnit některé názory autorů nebo vyjádřit k nim svůj názor.

Autoři ve svém článku doporučují přesunovat těžké a konvenční dělostřelectvo za svazky prvního sledu.

V podstatě je nutno s tímto názorem souhlasit s tím, že bude jiným způsobem zabezpečeno zasazení prvosledových svazků druhosledové armády. Je dokonce nutno jít ještě dále v tom, že bude i z hlediska přesunu armády výhodnější, již podle zámyslu velitele armády, přímo přidělit armádní dělostřelectvo velitelům prvosledových divízi.

Přesuny taktického raketového dělostřelectva nebudou v podstatě činit zvláštní potíže vzhledem ke své vysoké pohyblivosti.

Přidělením těžkého a konvenčního dělostřelectva přímo divizím však není řešena ještě otázka jejich přesunu, protože rychlost 15 km za hodinu v noci podstatně brzdí rychlost přesunu svazku.

Jak však řešit otázku dělostřelectva při přesunech na velké vzdálenosti k zasazení do útoku z chodu za podmínek, že bude muset být použito dělostřelectva armády, útocič z chodu.

Jistě je správný požadavek autorů na zvýšení mobility dělostřelectva. To je ovšem zatím otázka dalšího vývoje techniky pro boj v současných podmínkách. My musíme hledat i jiné cesty, a to i pro tu techniku, kterou současně máme k dispozici, a vycházet z jejich takticko-technických vlastností.

Z tohoto hlediska bude proto výhodnější uvažovat nad následujícími možnostmi.

Vzhledem k tomu, že přesun armádního dělostřelectva je možno provádět podle

Vševojsk-1-1, čl. 443 rychlostí v noci až 15 km za hodinu a ve dne 15–20 km za hodinu, bude nutno — vycházíme-li z příkladu uvedeného autory — vyrazit před vševojskovými jednotkami podstatně dříve. Má-li být uskutečněn přesun na 200 km, tj. pro vševojskové svazky 10hodinový přesun při rychlosti 20 km za hodinu, pak armádní dělostřelectvo (i když přidělené svazkům) potřebuje pro překonání této vzdálenosti v noci při 15 km rychlosti za hodinu asi o 3½ hodiny více (přesně 3 hod. 20 minut). To znamená zahájit přesun tohoto dělostřelectva o 3½ hodiny dříve a to i při viditelnosti na sklonku dne.

Jiné řešení je zahájit přesun dělostřelectva o jednu noc dříve, bude-li to jen trochu možné.

Nakonec je možné vypustit i určité přestávky a odpočinky a uskutečnit přesun dělostřelectva alespoň první noc způsobem úsilného pochodu. To je ovšem krajní případ a nelze ho paušálně uplatňovat.

Druhou noc je otázka v podstatě již jednoduchá, protože 160 km je i armádní dělostřelectvo schopno urazit za 11 hodin, to znamená, že v krajním případě musí vyrazit těsně před setměním.

Analogicky lze řešit i situaci protiletadlového dělostřelectva, ovšem s přihlédnutím k té skutečnosti, že toto dělostřelectvo musí zabezpečit přesun armády (alespoň na nejdůležitějších místech).

Kromě těchto možností je nutno uvažovat i o jiných opatřeních, která je nutno vidět v současných podmínkách. Především je potřeba si ujasnit, že druhosledová armáda bude téměř výjimečně zasazována do útoku z chodu podle nártů autorů (i když schematických).

Je nutno mít stále na zřeteli situaci, které vzniknou používáním atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení, především používáním raketojaderných zbraní. Vzhledem k tématu článku půjde především o zdůraznění nesouvislosti front, útoku na směrech, vyzvednutí dosahu raketových zbraní apod. a s tím

souvisejících zvláštnostech zasazování druho-
sledové armády.

Z těchto hledisek je nutné vidět, že i při
zasazení druho-
sledové armády nepůjde vět-
šinou o „klasický“ útok z chodu, ale
o zasazení do střetného sražení, a to zase
nikoli tak, jak jsme to byli zvyklí provádět
před dvěma, třemi lety, ale většinou po
divizích a na směrech. Přitom je nutno si
uvědomit, že i časy zasazení prvosledových
divizí i podmínky zasazení na jednotlivých
směrech mohou být naprosto různé.

Je proto potřeba vidět, že rozhodující
úlohu zde sehrají raketojadrné zbraně, a to
jak zasazované armády, tak armády (armád)
v dotyku i raketojadrné zbraně fronty.

Kromě toho právě pro takové situace,
kdy by velitel zasazované armády nemohl
včas a v plném rozsahu zabezpečit raketo-
jadernými údery zasazení svých prvosledov-
ých divizí do boje, je výhodné použít le-
tectva pro provedení některých úderů, ať
již tříštivotrhavými, tříštivými nebo — a to
hlavně — atomovými pumami.

Přes mohutný účinek jaderných zbraní
zůstává i nadále skutečností, že i po pro-
vedených atomových úderech zůstává stále
dostatek zvláště bezprostředních cílů, které
musí být v zájmu vysokého tempa ničení
nebo alespoň umlčovány konvenčním dělo-
střelectvem.

Je proto možno uvažovat o tom, že pro
zabezpečení zasazení prvosledových svazků
druho-
sledové armády může být vyčleněno
některé dělostřelectvo armád v dotyku,
které může do určité hloubky zabezpečovat
útok prvosledových svazků na jednotlivých
směrech. Tuto součinnost, která musí být
zabezpečena prostřednictvím velitele fron-
tu, je však třeba včas připravit a zabezpe-
čit, a to i s armádami, které mají uvedené
úkoly plnit.

Budou-li tedy prvosledové armády plnit
tyto úkoly ve prospěch zasazované druho-
sledové armády, nesmí být velitel této ar-
mády překvapen, jestliže pro zabezpečení
zasazení vlastní armády dostane poměrně
malý počet atomových náplní i přiděleného
konvenčního dělostřelectva.

Ve všech těchto případech je zcela na
místě možnost, na kterou částečně pouka-
zují i autoři, rozvinout hlavní síly dělo-
střelectva prvosledových útočících svazků
(včetně jim přiděleného) až pro podporu
boje prvosledových divizí. Tím by prakticky
odpadl hlavní problém při přesunu — včas-
né přemístění dělostřelectva pro dělostře-
lecké zabezpečení zasazení prvosledových
svazků a zároveň by odpadlo přemísťování

z palebných postavení zaujatých pro plnění
uvedeného úkolu. Tím by se dosáhlo zabez-
pečení další bojové činnosti v taktické nebo
takticko-operační hloubce nepřítele plnou
hodnotou konvenčního dělostřelectva.

Shrneme-li v podstatě celou tuto otáz-
ku, lze vycházet z toho, že vzhledem k men-
ším mobilním možnostem konvenčního dě-
lostřelectva by při stejných podmínkách pro
přesun nemohlo toto dělostřelectvo zabez-
pečit zasazení prvosledových svazků dru-
ho-
sledové armády do útoku (sražení).

Podle mého názoru lze tuto otázku ře-
šit

- dřívějším vyvedením dělostřelectva,
- úsilným pochodem dělostřelectkových
svazků a útvarů,
- zabezpečením zasazení druho-
sledové armády dělostřelectvem i s tříštivo-
trhavými náplněmi a plným využitím stíha-
cího bombardovacího a taktického bombar-
dovacího letectva.

Praxe ze cvičení ukazuje možnost zasa-
dit druho-
sledovou armádu na směrech bez
paleb jejího konvenčního dělostřelectva. Je
však nutno zabezpečit její zasazení přede-
vším raketojadernými údery prováděnými
jak frontem a armádami v dotyku ve pro-
spěch zasazované armády, tak jejími rake-
tovými prostředky a dále letectvem a
zčásti konvenčním dělostřelectvem svazků
v dotyku.

Pro dělostřelectké zabezpečení boje v tak-
tické nebo bližší operační hloubce je možno
bez zvláštních potíží již plně rozvinout a
využít dělostřelectva nově zasazené armády.

Autoři ve svém článku uvádějí, že vyče-
ňování pořádkových orgánů z počtu armád-
ních svazků a útvarů (dd, žb atd.) je ne-
výhodné a oslabuje tyto svazky při plnění
bojových úkolů. S tímto tvrzením lze sou-
hlasit jen všeobecně, nikoli však zásadně.

Je přece samozřejmé, že každá jednot-
ka, útvar i svazek, jehož část by byla v době
jeho zasazení použita na jiný úkol, je osla-
ben. Je ovšem nutno vidět, že pro zabezpe-
čení přesunu na armádních osách není
vhodné pro pořádkovou službu vyčlenovat
jednotku od druhů vojsk. Je jistě správné
řešit toto zabezpečení přesunů motostře-
leckou jednotkou druho-
sledového svazku.

Domnívám se však, že přesto budou spe-
ciální útvary druhů vojsk nuceny na urči-
tých úsecích zabezpečit si pořádkovou

službu samy. Bude to zvláště u speciálních útvarů a svazků, přidělených armádě, které se budou z různých prostorů zařazovat do pochodových proudů nebo do celkové sestavy armády za přesunu. Je zcela pochopitelné, že síly těchto útvarů a svazků druhý vojsk musí být včas uvolněny, aby útvar (svazek) plnil bojové úkoly v plném počtu a síle.

Uvažujeme-li o všech úkolech, které má plnit pořádková služba za přesunu, včetně úkolů vyplývajících z možnosti použití ZHN nepřítelem, pak se zdá, že síla motostřeleckého praporu pro zabezpečení nejméně dvou armádních os, každé v délce 200 km, je nedostačující. Domnívám se, že pro zabezpečení takto dlouhých přesunů a má-li plnit pořádková služba řádně své povinnosti, tedy nejen regulaci, bude nutno vyčlenit pro každou osu hodnotu nejméně jednoho motostřeleckého praporu, zesíleného nejen spojovacími, ale hlavně ženijními, chemickými, technickými a někdy i zdravotnickými jednotkami. Je pochopitelné, že toto složení bude proměnné a musí být řešeno jak v souvislosti s celkovou situací, tak v souvislosti s orgány lidosprávy a bude závislé na celé řadě faktorů, jako množství a stav komunikací, členitost a pokrytost terénu, množství soutěsek na osách a jejich povaze, povětrnostních podmínkách atd.

Dále se autoři ve svém článku zmiňují o vybudování prostorů denních odpočinků, a to kromě jiného i budování úkrytů pomocí trhavin.

Je bezesporu, že použití trhavin podstatně urychluje veškeré zemní práce. Zároveň je však nutno mít na zřeteli i dvě otázky, související s použitím trhavin rozhodně ne v malém měřítku. Jde nejen o množství trhavin, ale hlavně o otázky utajení.

Počítáme-li, že pro vybudování krytu pro auto je potřeba 60 kg trhavin, pro OT 15 kg, pro tank 30 kg trhavin, vyvstává nám otázka, jak často budeme moci takové množství trhavin používat vzhledem k zásobování. Vždyť pro divizi by to představovalo několik vagonů trhavin.

Je sice skutečností, že každé vozidlo má být vybaveno základní dávkou trhavin (ZDT) jako součást ZDT útvaru. Je však nutno vidět, že v rámci msd činí asi 115 tun TNT, pro td asi 120 tun TNT, dd 50 tun TNT, pld 50 tun TNT, žb 31 tun TNT, ponpr 9 tun TNT atd., jen pro vybudování krytů pro bojovou techniku včetně jedné záložní dávky pro útvar a svazky. K tomu je nutno počítat další tuny TNT pro budování úkrytů pro živou sílu, spojovací uzly atd.

Kromě toho je nutno vidět, že nelze připustit, aby podstatná část této ZDT byla spotřebována prakticky ještě před zahájením vlastní operace.

Zároveň s tím je nutno uvažovat, jak vysoké jsou požadavky kladené na utajení všech prováděných opatření. Jistě žádný nepochybuje, že vyčkávací prostor nebo vůbec prostory rozložení vojsk budované tímto způsobem by stěží unikly pozornosti nepřítele. Vždyť jen ukrytí bojové techniky by znamenalo v určitém ohraničeném prostoru — např. 400 km² — u msd zhruba 200 výbuchů pro ukrytí tanků, 400 pro OT, asi 1450 pro nákladní a speciální auta. Pro ukrytí živé síly by to reprezentovalo dalších několik set výbuchů. A představíme-li si, že prostory denních odpočinků jsou budovány tak, jak uvádí schéma autorů pomocí trhavin, pak myslím, že veškerá další opatření směřující k utajení těchto prostorů nebudou mít již žádný smysl.

Je však třeba vidět, že otázka ochrany vojsk a bojové techniky, hlavně před účinky AZ, je vysoce aktuální a je nutno ji řešit.

Zároveň v žádném případě nelze popřít ohromnou výhodu, kterou nám poskytuje použití trhavin a to jak co do zkrácení času, nutného pro vybudování úkrytů, tak co do ušetření fyzické práce.

Z uvedených hledisek je nutné řešit tuto otázku v co nejpřesnějším souladu se všeobecnou bojovou, povětrnostní i terénní situací a vzhledem k času a možnostem vlastních jednotek.

Ve všech případech musí být především plně využito ochranných vlastností terénu.

Tato zásada bude platit jak v prostorech soustředěných daleko od frontu, v prostorech denních odpočinků a výchozích prostorech, tak při zaujímání prostorů soustředěných v blízkosti čáry dotyku.

Další zásadou musí být maximální rozptýlení vojsk a jejich techniky na co největší plochu při zachování plné organizovanosti vojsk a jejich vysoké bojové pohotovosti.

Vysoké požadavky musí být kladený na všechny prvky směřující k utajení veškeré činnosti vojsk a k utajení jejich přítomnosti v daném prostoru vůbec.

Teprve po vyčerpání všech těchto možností je nutno podle potřeby přistupovat k budování ochranných úkrytů pro živou sílu a bojovou techniku. Je pochopitelné, že nebude nutné všude budovat plné profily krytů. Půjde v rozsáhlé míře o menší terénní úpravy a jenom zčásti (u některých útvarů) se projeví nutnost okopových prací.

Pro tyto práce bude nutno především použít živé síly a tam, kde to bude možné, i ženižní techniky. Bude možno v některých případech použít i civilního obyvatelstva i skupin opevňovacích prací organizovaných z civilního obyvatelstva, jak uvádějí autoři.

Použití převážně trhavin pro účely budování úkrytů v prostorech denních odpočinků se nejeví výhodné at již z hlediska ekonomického, z hlediska utajení, nebo z hlediska snížení možnosti ochrany bojové techniky v průběhu operace.

Domnívám se proto, že v prostorech denních odpočinků bude nutno z hlediska ochrany živé síly a bojové techniky využívat především v maximální míře členitosti a pokrytosti terénu při plném zachování zásad o rozptýlení vojsk v terénu a doplňkové místní úpravy terénu s využitím ženižního nářadí a ženižní techniky. V některých případech může být použito v omezeném rozsahu i trhavin.

V poslední části článku se autoři zabývají otázkou řízení dalekých přesunů. Systém řízení navrhovaný autory považují za správný a chci ho jen nepatrně doplnit.

Zatím co autoři se zabývají víceméně otázkou přemístění armády z jednoho prostoru denních odpočinků do druhého prostoru denních odpočinků vzdáleného zmiňovaných 200 nebo 160 km, považují za nutné zdůraznit odchylku od tohoto systému právě v poslední fázi přesunů, to je při rozčleňování a rozvíjení prvosledových svazků armády.

Domnívám se, že v této fázi přesunů není již možné, aby VS armády bylo rozděleno na dvě části, jak je celkem správné při řízení přesunů. V této nejdůležitější fázi přesunu musí být zúčastněno maximum příslušníků štábu armády na zavedení vojsk do boje a na řízení boje. To znamená, že těžiště kontroly a pomoci nebude soustředěno na čáru výchozích míst z vyčkávacích prostorů, ale na čarách rozčlenění do praporních proudů. Zde se musí nutně setkat řídicí orgány armády s řídicími orgány prvosledových divizí, eventuálně i s průvodními orgány divizí v dotyku. Kontrola včasného a správného vyrazení prvosledových svazků musí být prováděna směrovými důstojníky, kteří v té době musí již být u svých divizí (kam ostatně předtím

museli doručit dobu zahájení zteče prvního postavení nepřítelů).

Těžiště práce při řízení útočné operace bude na VS armády, které má být vzdáleno 15–20 km od předního okraje bojujících vojsk. Uvážíme-li však, že vyčkávací prostor pro svazky prvního sledu je průměrně 30 km od fronty, vidíme, že VS armády, umístěné v tomto prostoru, by se muselo i poslední noc, kdy divize jdou do útoku z chodu, přemísťovat.

Z toho vyplývá, že bude daleko výhodnější, aby poslední přesun VS armády byl proveden předposlední noc již přímo do prostoru, odkud bude štáb armády řídit boj prvosledových divizí a ne do vyčkávacích prostorů. Do vyčkávacích prostorů lze umístit pomocné VS pro řízení přesunů z prostoru odpočinku. Po zaujetí vyčkávacího prostoru prvosledovými divizemi je nejvýhodnější přemístit i pomocné VS na VS armády (nebude-li se z pomocného VS vytvářet výpomocné VS — VVS).

Časově to lze uskutečnit tak, že předposlední noc, kdy divize prvního sledu zaujmají vyčkávací prostor, přemístí se VS již do prostoru, odkud bude řídit boj. Vyčkáme-li z příkladu uváděného autory článku, pak by to znamenalo provést VS armády druhou noc přesunu přibližně 180 km, zatím co prvosledové svazky provádějí přesun jen 160 km do vyčkávacích prostorů.

Pokud se týká pomocného VS, bude nutné, aby se přemístilo na VS armády ještě před dokončením všech přesunů prováděných druhou noc tak, aby do rozednění bylo již na VS.

Tímto způsobem lze dosáhnout, aby v jedné z nejdůležitějších fází útočné operace — při zasazení prvosledových divizí do boje a řízení boje v taktické hloubce nepřítelů — mohl být zapojen celý štáb armády.

Autoři ve svém článku uvádějí i obsah předběžných nařízeních svazkům. Podle zkušeností z různých cvičení se ukazuje, že divize většinou čekají v těchto pokynech především na čas zahájení přesunu a hlavně na stanovení pásma přesunu nebo pochodových os. Proto se domnívám, že v předběžných nařízeních svazkům musí být bezpodmínečně toto nařízeno.

Otázky přesunů a organizace pořádkové služby jsou stále otázkami aktuálními a živými a lze si skutečně přát, aby tyto otázky byly předmětem bohatých diskusí.